

ÅRSBERÄTTELSE
2022

Ragnar
Söderbergs
STIFTELSE

Ragnar Söderberg, då generalkonsul för Norge med placering i Stockholm.

Foto: privat ägo

INNEHÅLL/2022

4

VD har ordet. Anna Wetterbom summerar året som gått. Och lyfter att samarbeten är ett genomgående tema framöver.

5-7

Forskning i fokus. Vi arbetar med finansiering av framtidens främsta forskare inom medicin, ekonomi och rättsvetenskap.

Stöd till framtidens främsta forskare	sid 5
Så här finansierar vi forskning	sid 6
Swedish Foundations Starting Grant	sid 7

Forskningsområden

8

Medicin. Sju olika projekt pågår under 2022. Läs mer om vilka på sidan 8.

Ekonomi. Fyra olika projekt pågår under 2022. Läs mer om vilka på sidan 9.

9

10 Rättsvetenskap. Åtta olika projekt pågår under 2022. Läs mer om vilka på sidan 10.

12-20

Möten med våra forskare. Läs mer om några av årets forskare som bidrar med ny kunskap kring klimat- och miljöfrågor.

Wei-Li Hong: Havsbotten ger nya svar om klimatförändringen. sid 13-15

Johanna Chamberlain: Påverkar samhällsdebatten kring miljöfrågor genom skadeståndsrätt. sid 16-17

Agnes Hellner: Hur ska klimatfrågor prövas i domstol i framtiden? sid 18-20

21

Året i siffror.

Balans- och resultaträkning för Ragnar Söderbergs stiftelse 2022 på sid 21-22.

23-24

Om stiftelsen.

Info om styrelsen och kansliet	sid 23
Historien om donatorn och stiftelsen	sid 24

STIFTELSEN SATSAR PÅ FLER SAMARBETEN

UNDER ÅRET slutförde styrelsen och jag ett strategiarbete som nu mynnat ut i en långsiktig plan för stiftelsens satsningar. Stiftelsens vision, att finna och finansiera framtidens främsta forskare, ligger fast men med vissa justeringar.

För att förstå inom vilka områden stiftelsen kan bidra på ett avgörande sätt har vi samarbetat med Institutet för framtidsstudier och Ymer. De har tagit fram både kvalitativa och kvantitativa kartläggningar av forskningens och forskarnas behov.

DEN LÄGESBILD som träder fram är att det fortfarande finns ett behov av finansiering för forskare under de tidiga faserna i karriären, speciellt inom rättsvetenskap och ekonomiska vetenskaper. Inom medicin, stiftelsen tredje område, finns däremot många andra finansierare som ger anslag till yngre forskare. Så var inte fallet då stiftelsens tidigare strategi togs fram för drygt tio år sedan utan här har det skett en förändring i forskningssystemet.

TVÅ UTLYSNINGAR genomfördes 2022, post doc-anslag för rättsvetare och Swedish Foundations Starting Grants. Det första är ett resultat av prioriteringen av rättsvetenskap. Det senare är ett samarbete mellan sex privata forskningsfinansierare.

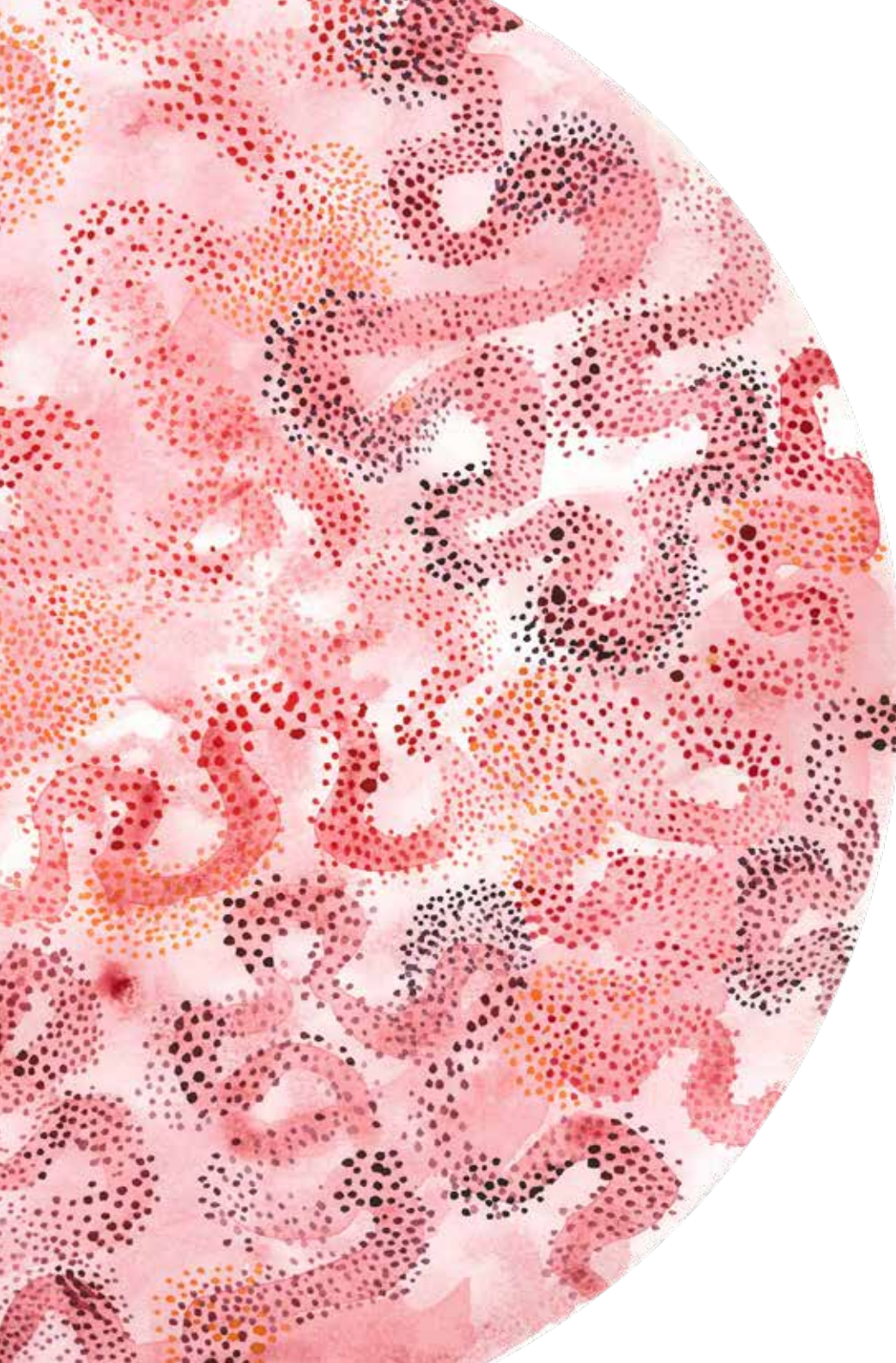
SAMARBETEN är ett genomgående tema för stiftelsen då vi ser att det ofta går att göra mer nytta för forskarna när man arbetar tillsammans. Ett sådant projekt som fortsatt i år är samarbetet med Kungliga Vetenskapsakademien där vi skickar svenska doktorander till Lindau Nobel Laureate Meeting i Tyskland.

Forum för forskningskommunikation är ett brett samarbete mellan privata stiftelser och statliga myndigheter där vi tillsammans genomför en konferens för forskningskommunikatörer.

GENOM ATT SAMARBETA i olika konstellationer vill vi uppnå flera mål. Dels att våra satsningar ger största möjliga nytta, dels att bidra till kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte mellan stiftelser. Självfallet lämpar sig inte alla frågor för detta sätt att arbeta men vår erfarenhet är att det blir betydligt roligare att göra saker tillsammans.

Tveka inte att slå en signal om du har idéer för framtida samarbeten!

Anna Wetterbom, vd Ragnar Söderbergs stiftelse
anna@soderbergs.se, 073-326 71 67

STÖD TILL FRAMTIDENS FORSKARE

I linje med stiftelsens stadgar finansieras främst forskning inom rättsvetenskap, ekonomi och medicin.

Stiftelsens vision är sedan drygt tio år att finna och finansiera framtidens främsta forskare. Att finna innebär att stiftelsen hela tiden söker aktivt efter nischer där vi kan göra stor nytta för forskarna och forskningen i Sverige.

Finansiering av framtidens främsta forskare

Att finna innebär också att vi använder oss av sakkunniggranskning för att hitta forskare som både är vetenskapligt skickliga och som har nydanande idéer. Framtidens främsta betyder att vi finansierar forskare relativt tidigt i karriären med ambitionen att göra det möjligt för dem att etablera sig som självständiga forskare.

Finansieringen sker genom fleråriga anslag. Anslag till akademiskt yngre forskare är stiftelsens huvudfokus men i vissa fall finansieras även andra aktiviteter som ligger i linje med stiftelsens vision.

Tillsammans med fem andra privata finansierare driver vi sedan 2015 det unika samarbetet Swedish Foundations Starting Grant. Där erbjuder vi en andra chans till finansiering för forskare som, trots högsta betyg, får avslag på sin ansökan om Europeiska forskningsrådets Starting Grant.

Våra övriga satsningar

Stiftelsen finansierar sedan 2019 en delegation

med svenska doktorander som deltar i Lindau Nobel Laureate Meeting i Tyskland. De forskare som får bidrag till resan väljs ut i samarbete med Kungliga Vetenskapsakademien.

Stiftelsen ger stöd till Sveriges unga akademi, SUA. En oberoende plattform som ger yngre forskare en stark röst i den forskningspolitiska debatten och som även arbetar med att föra ut forskning till barn och unga. Sedan SUA grundades 2011 har stiftelsen beviljat drygt 30 miljoner kronor i stöd till akademien. Under 2022 gavs två miljoner kronor i stöd.

Tillsammans med flera andra stiftelser och myndigheter står vi bakom Forum för forskningskommunikation. Det är en årlig konferens där kommunikatörer på lärosätena kan utbyta erfarenheter och kunskap.

Tidigare satsningar

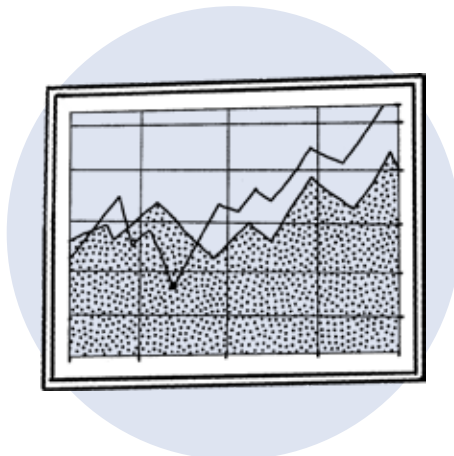
I början av 2000-talet startade stiftelsen ett antal donationsprofessorurer vid svenska lärosäten. Avsikten var att avkastningen på donationerna skulle finansiera en professorstjänst och ge lärosätena ökad frihet och oberoende av staten samt andra intressenter. Donationsprofessorurer finns vid Handelshögskolan i Stockholm, Karolinska institutet, samt universiteten i Göteborg, Lund och Stockholm.

SÅ HÄR FINANSIERAR VI FORSKNING

1 Grundaren och företagsledaren Ragnar Söderberg bildar stiftelsen 1960 och donerar aktier i familjeföretaget Ratos som grundkapital.

2 Avkastning från stiftelsens kapital delas ut som anslag till forskning och forskare. Det sker genom öppna utlysningar.

3 Utlysning. Forskare söker anslag genom stiftelsens olika utlysningar. Ansökningar inom samma utlysning konkurrerar med varandra.

4 Ansökningarna bedöms av en panel med ledande forskare som är experter inom ämnesområdet. Panelen bedömer meriter och kvaliteten i det föreslagna projektet.

5 Styrelsemöte. Baserat på expertpanelens bedömning beslutar stiftelsens styrelse om vilka ansökningar som beviljas forskningsanslag.

6 Forskningsanslag. Forskningsprojekt som finansieras av stiftelsen pågår i två till fem år. Under den tiden publicerar forskarna sina resultat. När projektet är slut återrapporterar de till stiftelsen.

SWEDISH FOUNDATIONS STARTING GRANT

Swedish Foundations Starting Grants, SFSG, riktar sig till unga forskare som fått högsta betyg i Europeiska forskningsrådets utlysning ERC Starting Grant, men inte beviljats ERC-anslag på grund av en begränsad budget. Forskare inom alla vetenskapsområden, och som är baserade i Sverige, är välkomna att ansöka.

Varje år tävlar cirka 4 000 av Europas främsta yngre forskare om de prestigefyllda och välfinansierade startanslagen från Europeiska forskningsrådet, ERC. Konkurrenten är stenhård och även forskare i den högst rankade gruppen blir utan bidrag när ERCs budget inte räcker till.

Fånga upp talanger

För att fånga upp dessa forskartalanger och undvika att de tappar viktigt momentum och driv i sitt arbete startade ett antal privata svenska forskningsfinansiärer satsningen Swedish Foundations Starting Grant, SFSG, 2015. Idag består samarbetet av sex finansiärer: Erling-Perssons Stiftelse, Kempestiftelserna, Olle Engkvists Stiftelse, Ragnar Söderbergs stiftelse, Riksbankens Jubileumsfond och Svenska Sällskapet för Medicinsk Forskning.

Genom en riktad utlysning erbjuder de forskare som topprankats hos ERC en ny chans till finansiering nationellt.

Fler anslag gynnar forskningen

Anslagen från SFSG ger motsvarande finansiering som startanslagen från ERC, upp till 1,5 miljoner euro i fem år. Avsikten med SFSG är inte att ersätta EUs finansiering utan att uppmuntra fler forskartalanger vid svenska lärosäten att delta i ERCs utlysningar. Därför förväntas forskaren fortsätta att söka relevanta ERC-anslag under hela projektperioden. På sikt gynnar detta både forskarna och forskningen som helhet i Sverige.

Topprankade forskare

Vetenskapsrådet har en parallell satsning på topprankade svenska forskare som står på ERCs reservlista. De båda satsningarna samordnas för att göra största möjliga nytta.

Fram till 2022 har 24 unga forskare beviljats drygt 310 miljoner kronor via initiativet. Av dessa har åtta forskare finansierats av Ragnar Söderbergs stiftelse. Under 2022 har stiftelsen betalat ut anslag till följande projekt.

8

unga forskare har finansierats av Ragnar Söderbergs stiftelse.

Wei-Li Hong (2022–2027)

Stockholms universitet
Silicate alteration in marine sediments: rate, pathway and significance.

Linda Johansson (2020–2025)

Göteborgs universitet
Structures of intramembrane receptor complexes: capturing transient GPCR dimers.

Emma Andersson (2019–2024)

Karolinska institutet
Liver innervation goes viral: embryonic liver nano-injection to investigate neuro-biliary development.

Cecilia Holmgren (2017–2022)

Uppsala universitet
Analysis of random graphs and trees with a focus on fringe trees, percolation and random networks.

FORSKNING PÅGÅR/MEDICIN

330 Mkr

Sedan 2012 har stiftelsen beviljat totalt 330 miljoner kronor till 41 Ragnar Söderbergforskare i medicin. Under 2022 betalas anslag ut till följande projekt.

Carmen Gerlach

Karolinska institutet, 2018–2022
Understanding the heterogeneity within the CD8 T cell immune response to improve cancer immunotherapy and vaccines.

Henrik Boije

Uppsala universitet, 2018–2022
Zebrafish locomotion – from circuit to behaviour.

Kaska Koltowska

Uppsala universitet, 2018–2022
New regulators of lymphatic vascular growth in development and disease.

Björn Reinius

Karolinska institutet, 2018–2022
Determining the in vivo end states of X-chromosome inactivation.

Magdalena Paolino

Karolinska institutet, 2018–2022
Atypical ubiquitination in intestinal regeneration and colon cancer.

Muhammad Asghar

Karolinska institutet, 2019–2023
Aging: long-term hidden cost of infections.

Charlotta Böiers

Lunds universitet, 2019–2023
Unravelling the origin of MLL-AF4 associated infant acute lymphoblastic leukemia.

Ragnar Söderbergforskare i medicin

Syftet med anslagsformen är att genom långsiktig finansiering ge lovande akademiskt yngre forskare möjlighet att starta sin egen forskargrupp och etablera sig som självständiga forskare.

Anslaget riktar sig till forskare som disputerat för fyra till sex år sedan och som var verksamma vid svenska universitet. Anslag har beviljats till projekt med innovativa idéer och forskare med hög vetenskaplig kompetens. Varje forskare beviljas åtta miljoner kronor under fem år.

Inga utlysningar har genomförts sedan 2019.

Alumni. Forskarna ingår i ett nätverk som bjuds in till ett event när de senast beviljade forskarna firas. Alumnerna har möjlighet att på eget initiativ ordna ett årligt internat som finansieras av stiftelsen.

FORSKNING PÅGÅR/EKONOMI

141 Mkr

Sedan 2012 har stiftelsen beviljat drygt 141 miljoner kronor till 15 projekt inom ekonomiska vetenskaper. Under 2022 betalas anslag ut till följande projekt.

**Erik Lindqvist, David Cesarini,
Robert Östling**

Stockholms universitet, 2019–2022

Wealth accumulation over the life cycle and between generations.

**Annika Lindskog, Heather Cogdon Fors,
Ann-Sofie Isaksson**

Göteborgs universitet, 2019–2023

Women's health and welfare – inequality of opportunity, norms and possibilities for change.

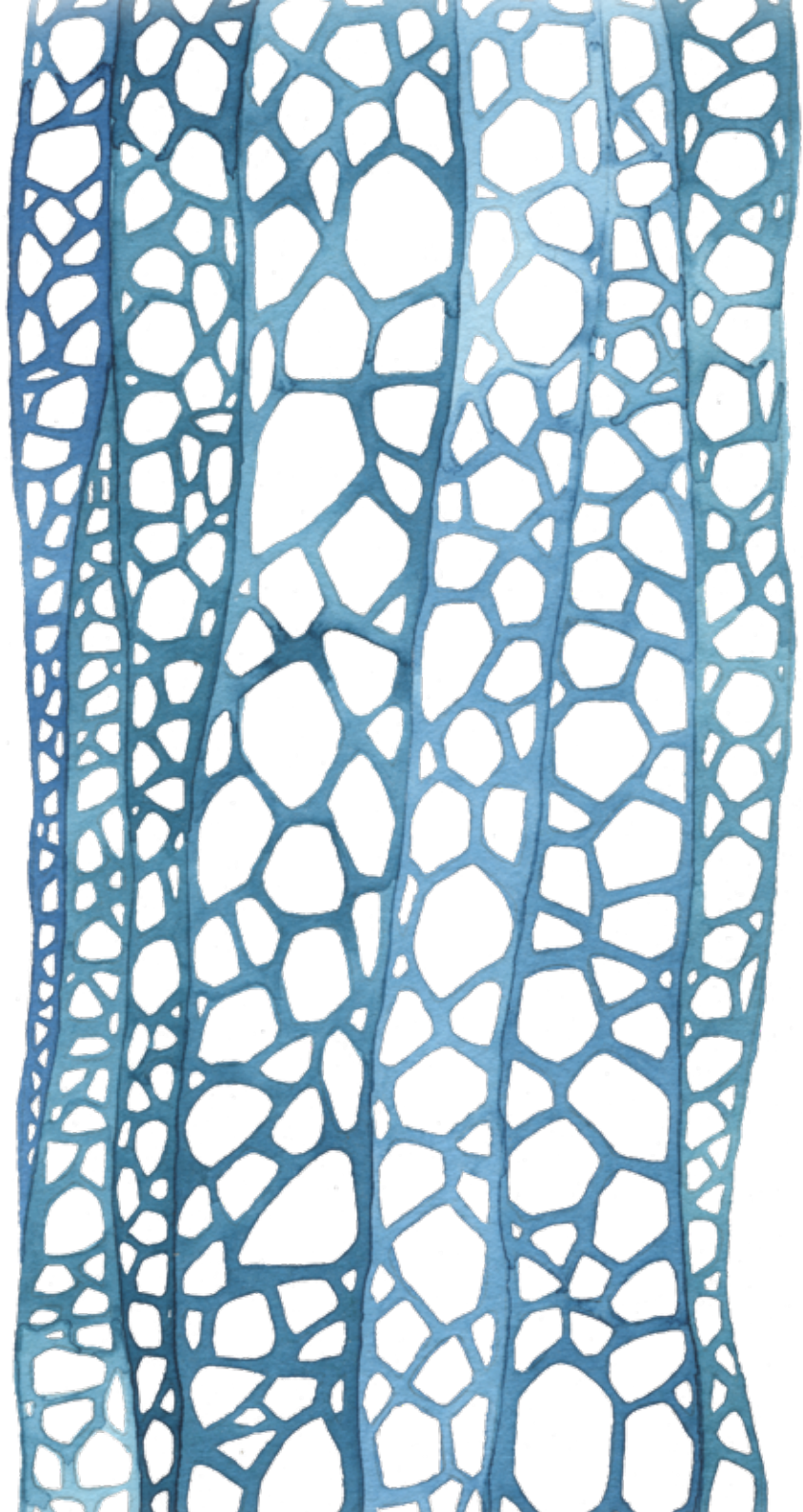
Projekt inom ekonomiska vetenskaper

Syftet med anslagsformen är att genom långsiktig finansiering ge lovande akademiskt yngre forskare möjlighet att driva ett forskningsprojekt i en mindre grupp.

Anslaget beviljas till projekt med innovativa idéer och forskare med hög vetenskaplig kompetens. Anslaget riktar sig till forskare som disputerat för maximalt tio år sedan och som varit verksamma vid ett svenskt universitet. Projekten har normalt sett varit fyra år medan anslagets storlek har varierat. Ett mindre uppmuntringsanslag har beviljats för aktiviteter som stärker och utvecklar gruppen.

Den senaste utlysningen genomfördes 2018.

Alumni. Forskarna ingår i alumninätverket för ekonomer och bjuds in till ett event när de senast beviljade forskarna firas.

FORSKNING PÅGÅR /RÄTTSVETENSKAP

114 Mkr

Sedan 2012 har stiftelsen anslagit cirka 114 miljoner kronor till forskning inom rättsvetenskap. Anslag har beviljats för forskningsprojekt, tjänster som biträdande lektor och post doc-projekt. Under 2022 betalades anslag ut till följande projekt.

**Pernilla Leviner,
Rebecca Thorburn Stern, Aoife Daly**
Stockholms universitet, 2019–2022
Behandlad som ett barn: ålders-
diskrimineringslagar i Sverige och
Storbritannien

Eduardo Gill Pedro
Lunds universitet, 2020–2023
Gäller mänskliga rättigheter för juridiska
personer i europeisk lagstiftning?

Projekt inom rättsvetenskap

Syftet med anslagsformen är att genom långsiktig finansiering ge lovande akademiskt yngre forskare möjlighet att driva ett forskningsprojekt, individuellt eller i en mindre grupp.

Anslag ges till projekt med innovativa idéer och forskare med hög vetenskaplig kompetens. Anslaget riktar sig till forskare som disputerat för maximalt tio år sedan och som är verksamma vid ett svenskt universitet. Projekten har normalt sett varit fyra år medan anslagens storlek har varierat.

Den senaste utlysningen genomfördes 2018, nästa utlysning sker 2023.

Alumni. Forskarna ingår i alumninätverket för rättsvetare och bjuds in till ett event när de senast beviljade forskarna firas.

Anslagen i siffror 2012–2022

15

projektanslag

16

post doc-anslag

6

biträdande lektorer

Therése Fridström Montoya

Uppsala universitet, 2020–2024
Samtycka genom annan? Om likhet inför lagen genom assisterat beslutsfattande.

Katja de Vries

Uppsala universitet, 2020–2024
CreAI: Co-existing with creative Artificial Intelligence within the limits of EU law – Data protection, intellectual property, freedom of expression and cybercrime.

Caroline Johansson

Uppsala universitet, 2020–2024
Konkurrerande arbetsmarknadsorganisationer – Ett komparativt projekt om arbetsmarknadens parter representativitet i Norden.

Biträdande lektorer inom rättsvetenskap

I samarbete med Uppsala universitet finansierar stiftelsen just nu en handfull biträdande lektorer. Genom anslaget får framstående unga rättsvetare forskningsstöd och anställning vid den juridiska institutionen. Uppsala universitet ansvarar för rekrytering och anställning av de biträdande lektorerna.

Alumni. Forskarna ingår i alumninätverket för rättsvetare och bjuds in till ett event när de senast beviljade forskarna firas.

Michaela Ribbing

Stockholms universitet, 2020–2022
Vilken lag gäller?

Johanna Chamberlain

Uppsala universitet, 2022–2024
Damages for PFAS contamination and future harm – the tort law challenge accepted?

Agnes Hellner

Stockholms universitet, 2022–2024
Allocation of institutional responsibility for climate change mitigation in the Nordics: What can constitutional environmental law and (absence of) climate change litigation tell about the role of courts and legislatures?

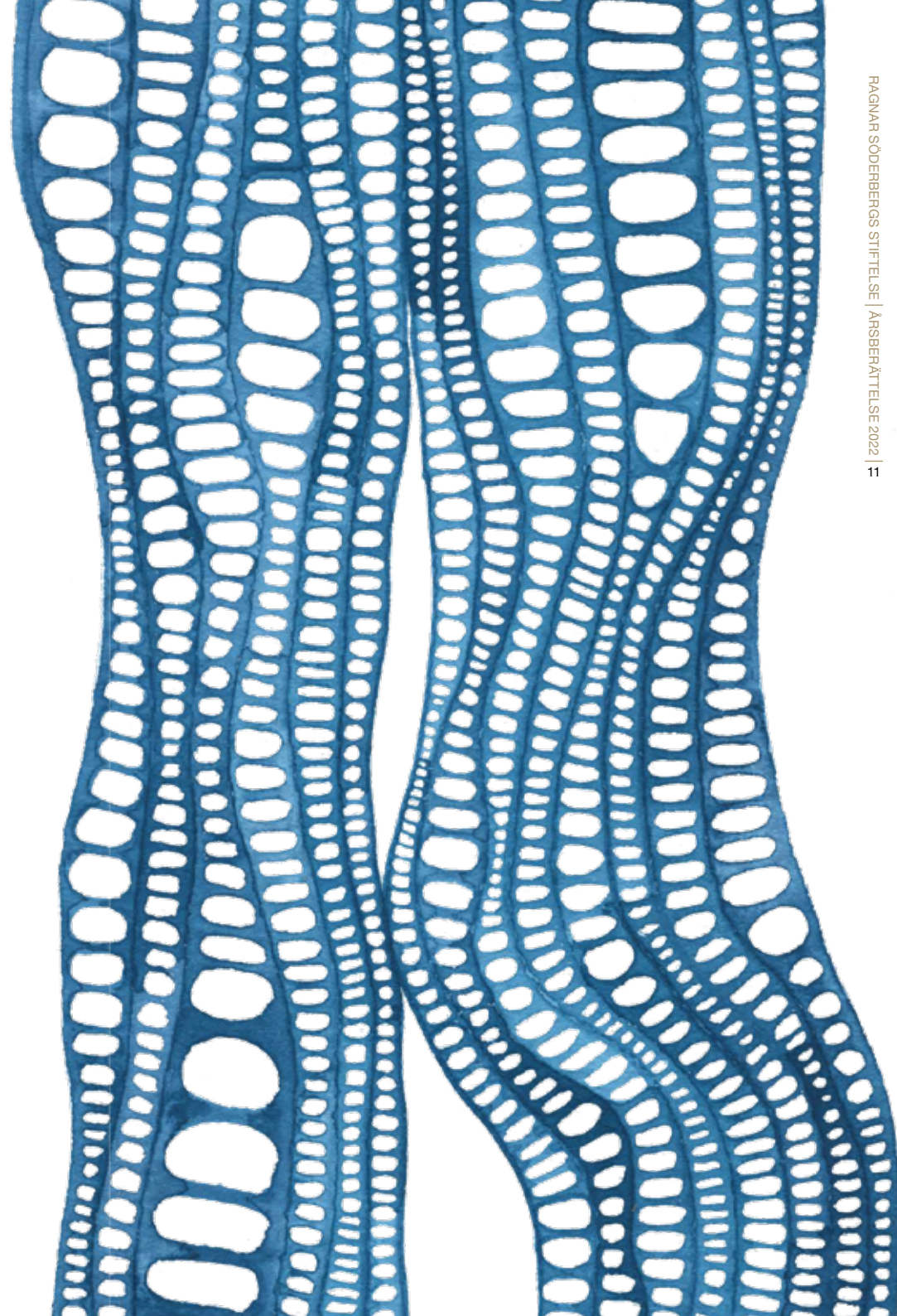
Post doc-projekt inom rättsvetenskap

Syftet med anslagsformen är att ge nyligen disputerade forskare möjlighet att bedriva forskning på 80 procents tid under två år. På så sätt läggs grunden för en fortsatt akademisk karriär.

Anslag ges till projekt med innovativa idéer och forskare med hög vetenskaplig kompetens. Anslaget riktar sig till forskare som disputerat för maximalt tre år sedan och som är verksamma vid ett svenskt universitet. Forskarna kan även få medel för vistelse vid ett utländskt universitet eller forskningsinstitut.

Den senaste utlysningen genomfördes 2022.

Alumni. Forskarna ingår i alumninätverket för rättsvetare och bjuds in till ett event när de senast beviljade forskarna firas.

tre forskarporträtt

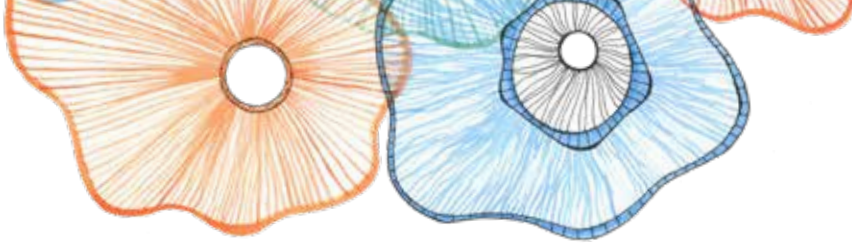
Wei-Li Hongs forskning kan hjälpa till att förändra synen på bindning av koldioxid på jorden. Han är biträdande lektor i geokemi på Institutionen för geologiska vetenskaper på Stockholms universitet.

Johanna Chamberlain är doktor i juridik med inriktning på skadeståndsrätt. Hon använder sina kunskaper kring skadeståndsrätten i sitt projekt "Skadeståndsrättsliga utmaningar vid miljöskador – exemplet PFAS-föreningar".

Agnes Hellners forskningsprojekt ska undersöka vilken roll domstolar kan spela i relation till klimattförändringarna. Agnes är lektor i processrätt vid Juridicum på Stockholms universitet.

Wei-Li Hong/Silicate alteration in marine sediments: rate, pathway and significance

Havsbotten ger nya svar om klimatförändringen

– Vårt projekt hanterar frågor som har stor bäring på klimatförändringar. Vi forskar på marina sediment i våra hav. Haven på jorden är enorma och ändå vet vi väldigt lite om vad som finns i havsbotten. Min forskning kan hjälpa till att förändra synen på bindning av koldioxid på jorden, berättar dr Wei-Li Hong, biträdande lektor i geokemi på Institutionen för geologiska vetenskaper på Stockholms universitet.

Wei-Li forskar på hur silikat i haven, ett av vår planets vanligast förekommande mineral, absorberar och neutraliserar koldioxid.

En hel del forskning har gjorts på silikatvitrering på land, men marin silikatförändring har inte ansetts vara viktig för att beskriva helheten av jordens tillstånd enligt Wei-Li.

– Många forskare studerar ju hur processer på land påverkar vårt klimat men vi har satsat på forskning om havsbotten och det har gett spännande resultat. Förut trodde vi till exempel att det mesta handlade om koldioxid men nu har silikater visat sig vara lika viktigt. Min forskning drivs av min nyfikenhet att ta reda på fakta och lösa problem inom olika vetenskapliga områden, säger Wei-Li.

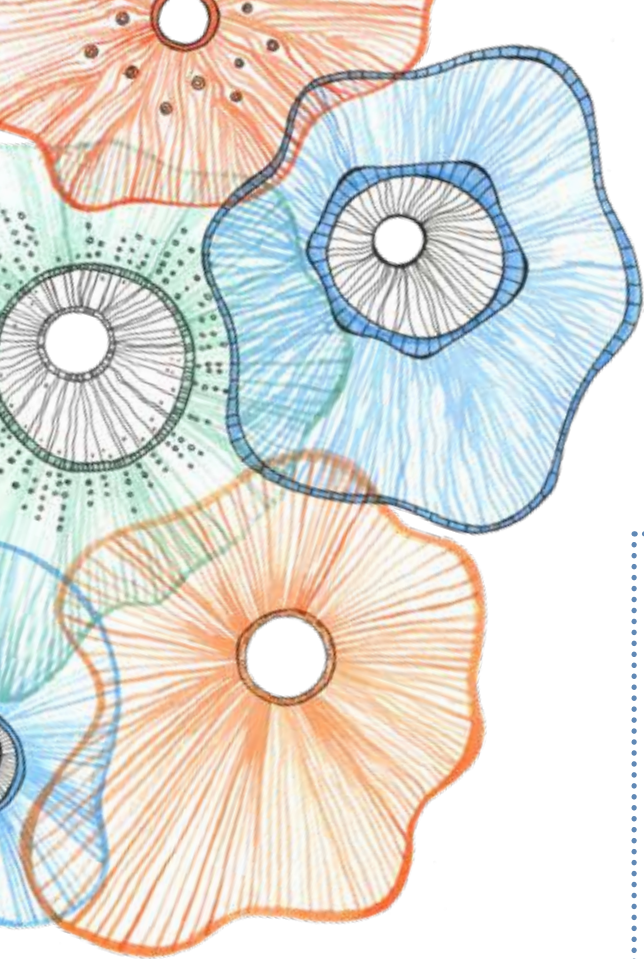
Jordens skorpa och övre mantel består till över 90 procent av kisel-syreföreningar, så kallade silikater. Dessa har reglerat mängden koldioxid på vår planet, och möjligheten att bo på jorden, i miljard år.

Positiva nyheter för jordens framtid?

– Vi vill ta reda på hur marina silikatmineral bidrar till att reglera koldioxidhalten i atmosfären. Silikatmineralerna förs ut i havet via floder och hamnar då i sediment i havsbotten. Där kan de absorbera, men även avge, koldioxid och på så vis reglerar de koncentrationen i havet och i förlängningen påverkas även halten i atmosfären. Vår forskning handlar om att närmare förstå silikaternas roll och om de kan bidra till att minska halten av koldioxid permanent i atmosfären. Det vore i sådana fall positiva nyheter för jordens framtid. Jag kan också se att den information vi får fram genom proverna som tas på havsbotten är mycket viktigare än vi trodde tidigare. Den skapar nya möjligheter att göra bedömningar inför framtiden, konstaterar Wei-Li.

– Det finns många frågor som vi inte har svar på ännu. Nu arbetar vi med att ta fram data som kan hjälpa oss räkna på jordens uppvärmning.

Bidrag till forskningen från Europeiska forskningsrådet

Wei-Lis nuvarande forskningsprojekt heter Silicate alteration in marine sediments: rate, pathway, and significance. Forskningen går nu in i ett nytt skede med hjälp av pengar från Europeiska forskningsrådet (ERC). Wei-Li är en av forskarna som 2023 fick ett betydande bidrag till finansiering av ERC Consolidator Grants. Finansieringen, värd 2 miljoner euro, är en del av EUs ramprogram för forskning Horizon Europe. ERC finns till för att hjälpa utmärkta forskare, som har sju till tolv års erfarenhet efter sin doktorsexamen, att fullfölja sina mest lovande idéer.

Tidigare har Wei-Li fått finansiering för forskningsprojektet genom Swedish Foundations Starting Grant (SFSG) där Ragnar Söderbergs stiftelse är en av flera privata finansörer som bidrar.

”

Många forskare studerar ju hur processer på land påverkar vårt klimat men vi har satsat på forskning om havsbotten och det har gett spännande resultat. Förut trodde vi till exempel att det mesta handlade om koldioxid men nu har silikater visat sig vara lika viktigt.”

Det här kanske kan visa hur olika processer kan se ut i olika delar av världen. Information som kan hjälpa oss dra slutsatser inför framtidens klimatförändringar. Jag hoppas att vi tack vare forskningen får mer kunskap om hur jordklotet helar och reparerar sig självt, säger Wei-Li.

Fältobservationer på Svalbard

Några veckor om året bedriver Wei-Li sin forskning till havs från fartyg. Ofta i gemensamma projekt med andra forskare från olika länder. 2023 gjordes bland annat en forskningsresa tillsammans med norska och polska forskare till Svalbard.

Forskningsprojektet har även jobbat tillsammans med Baltic Sea Center och gjort forskningsresor tillsammans i Östersjön. På andra resor har man utforskat djuphavssediment från norra Stilla havet till Arktis och Barents hav. Syftet med sådana resor är att hämta upp lera från djupt nere i havsbotten med hjälp av djuphavsborrar. En sådan borrhärla kan vara flera meter lång och den sparas sedan för att kunna analyseras på labbet.

– Vi tar upp sediment från djupt ner i haven. Tänk dig att du sitter på Himalayas topp, så långt ner går vi ibland ner från havsytan när vi hämtar våra prover, berättar Wei-Li. Det finns tidigare forskningsprojekt kring havsbotten med borrhärlor som är över fyrtio år gamla.

Dessa kan vi ta del av och jämföra med dagens prover vilket ger oss en överblick av utvecklingen över tid.

Simulerar havet i egna labbet

Idag bygger Wei-Lis forskning alltmer på simuleringar som komplement till observationer, provtagning och mätningar.

– Observationer har sina gränser, vi kan inte mäta allt i haven utan jobbar därför med mindre geografiska områden. Därför har vi nu en metod där vi kan simulera en botten här hemma i labbet på Stockholm universitet. Den finansiering jag fått från Europeiska forskningsrådet tänker jag bland annat använda för att köpa in en maskin där vi kan manipulera och skapa olika förutsättningar som liknar de i haven och göra mätningar på dessa. Detta för att närmare kunna studera hur marina silikater absorberar och neutraliserar koldioxid, konstaterar Wei-Li. Och fortsätter:

– Vi kommer att genomföra den första heltäckande bedömningen av marin silikatförändring, MSiA, genom både laboratorieexperiment och fältobservationer. Att skapa förutsättningarna för MSiA i vårt labb är utmanande på grund av att vi behöver skapa upp till 340 gånger atmosfärstryck och arbeta nära fryspunkten.

Tillsammans med de data som forsknings-

Ovan. Fartyget som används, RV Kronprins Haakon, från norska polarinstitutet.

Vänster. Det fjärrstyrda fordonet, ROV, tog en sedimentkärna från havsbotten.

Foto: Wei-Li Hong

teamet får fram från fältobservationerna kommer de att utvärdera MSiAs beroende av miljöfaktorer, som typ av silikater och organiskt material. Målet med projektet är att få bättre förståelse för kopplingen mellan kisel- och kolcyklerna i havet, grundläggande kunskap som kan hjälpa forskare att förutse hur jordens svarar på en varmare och blötare framtid.

Från Taiwan, via Oregon till Stockholm Wei-Li kommer från Taiwan och anledningen till att han valde geologi för sina akademiska studier var att han vill resa och se spännande platser. Gärna på andra sidan jordklotet.

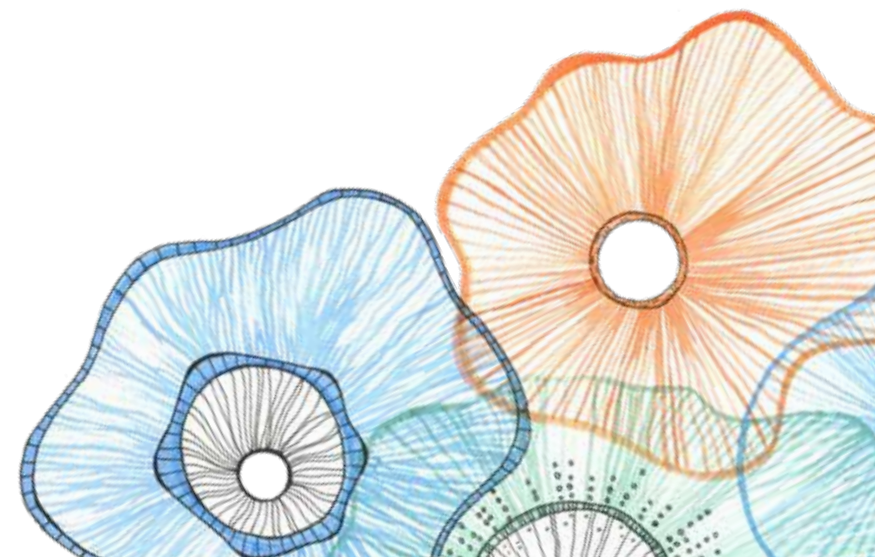
– Jag jobbade extra i ett labb under min utbildning på universitetet i Taiwan. Där märkte jag snart att jag var mycket intresserad av att se resultaten av olika experiment. Att hitta avvikande resultat och information som inte stämde med det jag läst om tidigare gav idéer. Då kunde jag hitta nya metoder och förbättra befintliga

metoder. Jag drevs av att hitta sätt att ta fram nya resultat i labbet, säger Wei-Li.

Wei-Li ville studera vidare i utlandet och hamnade med hjälp av sin handledare på Oregon State University i USA. Han fick också hjälp med idéer till ämnen inom sitt intresseområde. Efter fem år i Oregon var det dags att resa vidare och Wei-Li fick kontakt med Universitetet i Tromsø.

– Jag är intresserad av natur och äventyr och tyckte att livsstilen i Skandinavien var annorlunda och spännande. Och det har visat sig stämma, menar Wei-Li.

Efter att ha jobbat som post-doctoral researcher i både Tromsø och Trondheim blev det ett byte av ämne för Wei-Li. Han flyttade vidare till Stockholms universitet där han nu är biträdande lektor i geokemi och Baltic Sea Fellow på Institutionen för geologiska vetenskaper. Han beskriver sig själv som ”en geolog i grunden och geokemist i själen”.

Johanna Chamberlain/Skadeståndsrättsliga utmaningar vid miljöskador – exemplet PFAS-föreningar

Påverkar samhällsdebatten kring miljöfrågor genom skadeståndsrätt

– Jag började läsa juridik eftersom jag har ett brett samhällsintresse och funderade på hur jag skulle kunna jobba med något där jag kunde påverka samhället. Jag sökte ett konkret och effektivt verktyg som kunde hjälpa mig att hantera olika samhällsproblem och fastnade för skadeståndsrätten, säger Johanna Chamberlain som är doktor i juridik med inriktning på skadeståndsrätt.

Johanna berättar vidare:

– Under mina juridikstudier gick jag en fördjupningskurs i skadeståndsrätt som verkligen väckte mitt intresse. Inom skadeståndsrätten finns utvecklade teorier och principer som hjälper oss att relatera till många konkreta situationer och samhällsproblem. Det handlar ofta om aktuella problem som diskriminering, dataintrång och miljöskador. Här kan jag använda skadeståndsrätten för att hantera nya uppenbara problem.

Spännande ämne

Johannas forskarutbildning har haft inriktning på skadestånd vid intrång i privatlivet. Det blev fyra års forskning och ett års undervisning från 2015 till 2020.

– Innan jag doktorerade skrev jag min examensuppsats om registerskador, alltså när myndigheter behandlar enskilda personuppgifter felaktigt och detta leder till skadeståndsanspråk. Ett mycket spännande ämne, konstaterar Johanna.

Risker med AI-system

Johannas nuvarande forskningsprojekt handlar om AIs risker och ansvarsbedömningar kopplade till AI-system.

– Här fick jag forskningsbidrag från Wallenbergstiftelsernas program WASP-HS tillsammans med en grupp forskare. Vi har bland annat tittat på rättsliga regelverk som håller på att uppstå kring AI-system. Även här har jag fastnat för riskbedömningar och hur dessa kan hanteras i juridiken, säger Johanna.

PFAS-mål i Uppsala

– Jag fick möjlighet att hoppa in och läsa in mig inför ett föredrag på Fastighetsrättens dag, hösten 2021. Det handlade om ett pågående PFAS-mål som det kommunala bolaget Uppsala vatten driver där man vill ha ersättning för att sanera vattentäkter som förorenats av Försvarmakten. Uppsala vatten förlorade i en dom i mark- och miljödomstolen där Försvarmakten inte ansågs behöva ta ansvar för PFAS-

Perfluorerade alkylsyror, PFAS är ett samlingsnamn för en grupp industriellt framställda kemikalier som har många användningsområden. Ämnena är mycket svåra att bryta ner när de efter användning hamnar ute i naturen. PFAS finns i miljön och har förorenat dricksvatten och mat. Tidigare fanns inga gränsvärden för dessa ämnen i livsmedel eller i dricksvatten. Idag finns ett nationellt gränsvärde för PFAS i dricksvatten. Och gemensamma gränsvärden inom EU för vissa PFAS i livsmedel.

föroreningarna i Uppsalas vatten. Målet har gått i flera instanser och Uppsala vattens ambition är fortfarande att det förorenade vattnet ska saneras utan att Uppsalaborna behöver stå för kostnaden.

– När jag skulle analysera och kommentera domen på Fastighetsrättens dag såg jag att det finns mycket att säga om den här typen av fall ur skadeståndsrättsligt perspektiv, berättar Johanna. Här finns processer som väcker frågor i hela skadeståndsrättens problemkomplex. Till exempel:

- Vilken ansvarsgrund är aktuell, vilka regler kan man använda, vem bär ansvar?
- Krav på orsakssamband, det är svårt att visa att ett visst agerande har lett till skadan. Det är ofta många olika aktörer i PFAS-mål och svårt att visa på en händelsekedja långt bak i tiden.
- Vilka skador är ersättningsgilla? Vilka skador får man ersättning för och hur ska ersättningen bestämmas?

Miljömål i Ronneby

– Det finns även ett pågående mål i Ronneby, Blekinge där man visat att PFAS finns i grundvattnet, berättar Johanna.

Undersökningar har visat att många människor i området har höga halter av PFAS i

blodet. Domstolsprocessen är pågående, genom tingsrätt, hovrätt och nu överklagad till Högsta domstolen. I slutet av 2022 rev hovrätten upp tingsrättens tidigare dom och menar att Ronneby kommun inte är skadeståndsskyldig efter PFAS-skandalen.

Tingsrätten motiverade domen med att förhöjda halter av PFAS i blodet skulle klassas som en personskada. I sin dom slår hovrätten fast att Ronneby kommun har levererat dricksvatten med kraftigt förhöjda PFAS-nivåer och att forskningen ger stöd för att exponering för PFAS ger en ökad risk för framtida sjukdomar och andra negativa hälsoeffekter. Men hovrätten anser att man inte kunnat visa att målsägande drabbats av en fysisk personskada.

Svårt sia om framtiden

– Vanligt i den här typen av mål är ju att det är svårt att veta vilka negativa hälsoeffekter olika miljöskandaler kan ge i framtiden, konstaterar Johanna.

– För mig är dessa fall mycket intressanta att titta vidare på. Här finns stora möjligheter att kartlägga det som är oklart på området och hitta nya vägar till lösningar framåt. Det ger mig en möjlighet att vara med och påverka olika samhällsfrågor och driva debatt kring dessa.

Mer uppmärksamhet leder till förändring
Johanna hoppas kunna bidra till att processerna i fallen hon forskar på får mer uppmärksamhet.

– Idag känner många människor stor oro kring till exempel utsläpp av PFAS i miljön. I media kan vi läsa om skandaler på flera ställen runt i landet. Jag vill kunna bidra till att dessa fall får mer uppmärksamhet. Detta kan jag göra när jag får fram resultat av min forskning och under projektets gång genom temadagar, konferenser och debattartiklar. Information på sociala medier, främst LinkedIn är också ett bra sätt att få människor att hänga med i utvecklingen, tycker Johanna. Och fortsätter:

– Utomlands finns flera pågående processer kring PFAS-ärenden. Jag kommer att studera dessa och även ha utbyte med andra forskare utomlands, främst i USA just nu.

Hur forskar man inom juridik?

– Vi som forskar inom juridik har väl lite metodkomplex. Forskarna står inte i labb, har inte så mycket empiriskt material. Rättsfallen analyseras och tillvägagångssättet är mer abstrakt jämfört med annan forskning skulle jag säga, konstaterar Johanna.

– Jag läser och analyserar framför allt lagtext, förarbeten och rättsfall för att rekonst-

ruera rättsläget på ett visst område. Det blir ett material med mycket text helt enkelt.

Bidrag till forskningen

Johanna har fått två års anslagstid från Ragnar Söderbergs stiftelse på 80 procent, utöver detta ska hon undervisa på 20 procent.

– För att forska behövs ju en inkomst och därför sökte jag medel från Ragnar Söderbergs stiftelse. En process som visade sig vara både intressant och kul. Det var en intervju med en panel som bestod av professorer från olika lärosäten. De ställde bra frågor och lyssnade. Jag blev imponerad av det visade intresset och mycket glad när jag fick besked om att jag var en av dem som fick stöd i år, säger Johanna.

– Jag har fått en chans att använda mina kunskaper kring skadeståndsrätten nu i mitt projekt ”Skadeståndsrättsliga utmaningar vid miljöskador – exemplet PFAS-föreningar”. Det är enormt spännande att börja ett nytt projekt som detta med PFAS. Jag har ett öppet sinne och tar in allt nytt material och är nyfiken på vad jag kan hitta för lösningar, avslutar Johanna.

Agnes Hellner/Fördelning av institutionellt ansvar för begränsning av klimatförändringar i Norden

Hur ska klimatfrågor prövas i domstol i framtiden?

Agnes Hellners forskningsprojektet ska undersöka vilken roll domstolar kan spela i relation till klimatförändringarna. Hon ska också titta på i vilken utsträckning ansvaret för att genomföra åtgärder för att begränsa förändringar i klimatet vilar på lagstiftaren. I projektet jämförs lagstiftningen i Sverige, Norge och Finland för att hitta likheter och skillnader.

Agnes är lektor i processrätt vid Juridicum på Stockholms universitet och en av dem som fick Ragnar Söderberg stiftelses anslag för post-doc inom rättsvetenskap 2022.

– Under de senaste åren har klimatprocesser slagit igenom som ett nytt rättsligt fenomen, i och utanför Europa. Organisationer och privatpersoner stämmer regeringar och företag och vill hålla dem rättsligt ansvariga för bristande åtgärder för att begränsa klimatförändringarna. Utvecklingen väcker frågan vilken roll domstolen har i dessa mål och hur domstolens roll förhåller sig till lagstiftarens rättsliga ansvar att begränsa klimatförändringarna, säger Agnes.

Grundläggande utmaningar

– När samhället står inför nya och grundläggande utmaningar, som exempelvis klimatförändringar, aktualiseras nya frågor som måste hanteras av både lagstiftande församlingar och domstolar. Och institutionella roller kan behöva tänkas igenom på nytt, menar Agnes och fortsätter:

– Även om det stora antalet klimatprocesser ännu inte har nått Norden i samma omfattning som i resten av Europa, så är det avgörande att det finns en förståelse av olika institutionella aktörers mandat och funktion i förhållande till klimaträttsliga skyldigheter. Det är grundläggande i en rättsstat eftersom det skapar förutsebarhet, transparens och gör det möjligt för lagstiftningen att få genomslag.

Förnya samhällsdebatten

– Jag sökte mig till juridiken eftersom jag alltid tyckt om att skriva, läsa och arbeta med språket. Att få göra det och samtidigt problematisera och söka lösningar på problem kopplade till viktiga samhällsfrågor gör forskning i rättsvetenskap till något av det roligaste jag kan tänka mig att arbeta med, berättar Agnes.

Agnes disputerade i miljörett i Uppsala 2019. Nu arbetar hon som lektor i processrätt vid juridiska institutionen på Stockholms universitet.

– Innan jag doktorerade satt jag ting i Nacka

När samhället står inför nya och grundläggande utmaningar, som exempelvis klimatförändringar, aktualiseras nya frågor som måste hanteras av både lagstiftande församlingar och domstolar. Och institutionella roller kan behöva tänkas igenom på nytt.”

tingsrätt och var i mark- och miljödomstolen under en period. Där blev jag inspirerad att skriva min avhandling kring processer på miljöområdet, säger Agnes. Skärningspunkten mellan miljö- och processrätt ser jag som något av en skattkista för rättsvetenskaplig forskning!

– Att forska var inte något jag tänkt mig från början men ganska snart insåg jag att det var en intressant väg att gå. Som forskare kan jag problematisera, belysa rättliga frågor ur olika perspektiv och vrida och vända på frågeställningar. Det är viktigt för att kunna förstå och föra ett samtal kring utvecklingen av rätten och det kan leda till att man ser framtiden i ett nytt ljus. Samtidigt tror jag också att jag kan bidra till olika sätt att se på saker och ting genom att undervisa och få möjlighet att prata med studenter. Kanske hitta nya sätt att tänka kring juridik. Jag hoppas kunna vara med och förnya samhällsdebatten genom min forskning, säger Agnes.

Agnes första egna projekt

– Projektet jag börjar med 2023 heter ”Fördelning av institutionellt ansvar för begränsning av klimatförändringar i Norden” och är mitt första egna projekt. Som post-doc kommer jag att forska 80 procent och undervisa i ganska begränsad omfattning, under anslaget två år.

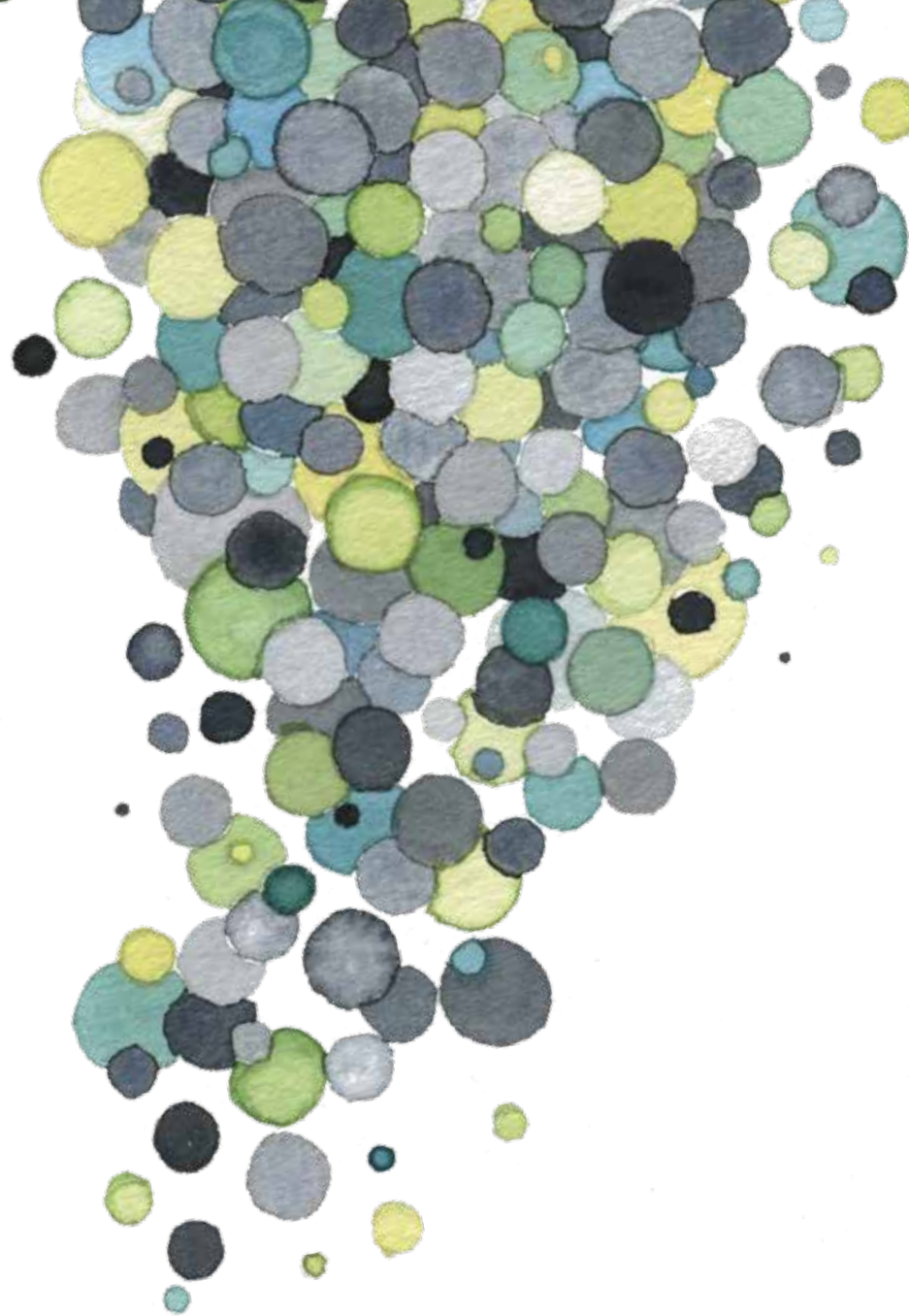
I projektet kommer domstolens roll och

relation till lagstiftaren på klimatområdet undersökas, från ett processrättsligt och ett konstitutionellt perspektiv.

– Projektet är också komparativt, svensk rätt ska jämföras med norsk och finsk. Lagstiftningen i de nordiska länderna är på många sätt lika. Varken Sverige, Norge eller Finland har exempelvis någon stark tradition av att domstolarna prövar om lagstiftning är förenlig med konstitutionella bestämmelser till skydd för grundläggande mänskliga rättigheter. Samtidigt finns tydliga skillnader, till exempel vad gäller domstolarnas organisation och processrättsliga regler. Att visa vad som utmärker dessa nordiska länder och hur svensk rätt skiljer sig från norsk och finsk kan hjälpa oss att bättre förstå om och hur domstolsprocesser kan användas för att utkräva rättsligt ansvar på klimatområdet, anser Agnes.

Greta Thunberg med och stämmer staten
Ämnet för Agnes projekt är aktuellt. I slutet av 2022 stämde drygt 600 unga vuxna den svenska staten som de menar kränker mänskliga rättigheter genom bristande klimatåtgärder. Greta Thunberg är en av de som gett sitt stöd till Aurora, den grupp som står bakom målet, som förs som en grupptalan. Nacka tingsrätt har nu beslutat att pröva målet.

– Käranden vill att domstolen ska fastställa

att det är en kränkning av bland annat rätten till liv, privatliv och egendomsskydd, att staten inte gör sin del av de globala åtgärder som krävs för att minska växthusgaskoncentrationen i atmosfären. Medlemmarna i grupp-talan är alla unga och de menar att de särskilt kommer att drabbas av klimatförändringarnas konsekvenser som skogsbränder, översvämningar, fysisk och psykisk ohälsa. Något klimatmål liknande detta har hittills inte prövats i svensk domstol, förklarar Agnes.

Domstolens roll?

– I det norska så kallade Klimatsöksmålet prövades om den norska staten kränkte grundlagsskyddet för miljön genom att tillåta ytterligare provborrning för oljeutvinning i en oexploaterad del av Barents hav. Det överklagade tillståndsbeslutet prövades och överklagandet ogillades av samtliga instanser. Man hänvisade till att lagstiftaren har ett stort handlingsutrymme för att skydda klimatet. Trots att klaganden inte vann målet ledde det till en omfattande debatt, bland annat om i vilken utsträckning en domstol kan pröva om ett beslut på klimatområdet är förenligt med konstitutionell rätt.

– I det tyska Neubauer-fallet kom den tyska författningsdomstolen fram till att lagstiftning antagen för att minska klimatpåverkan stod i strid med konstitutionell rätt, bland annat rätten till privatliv och egendomsskyddet. Den tyska lagstiftningen fick ändras efter detta, berättar Agnes.

Stämning skapar debatt

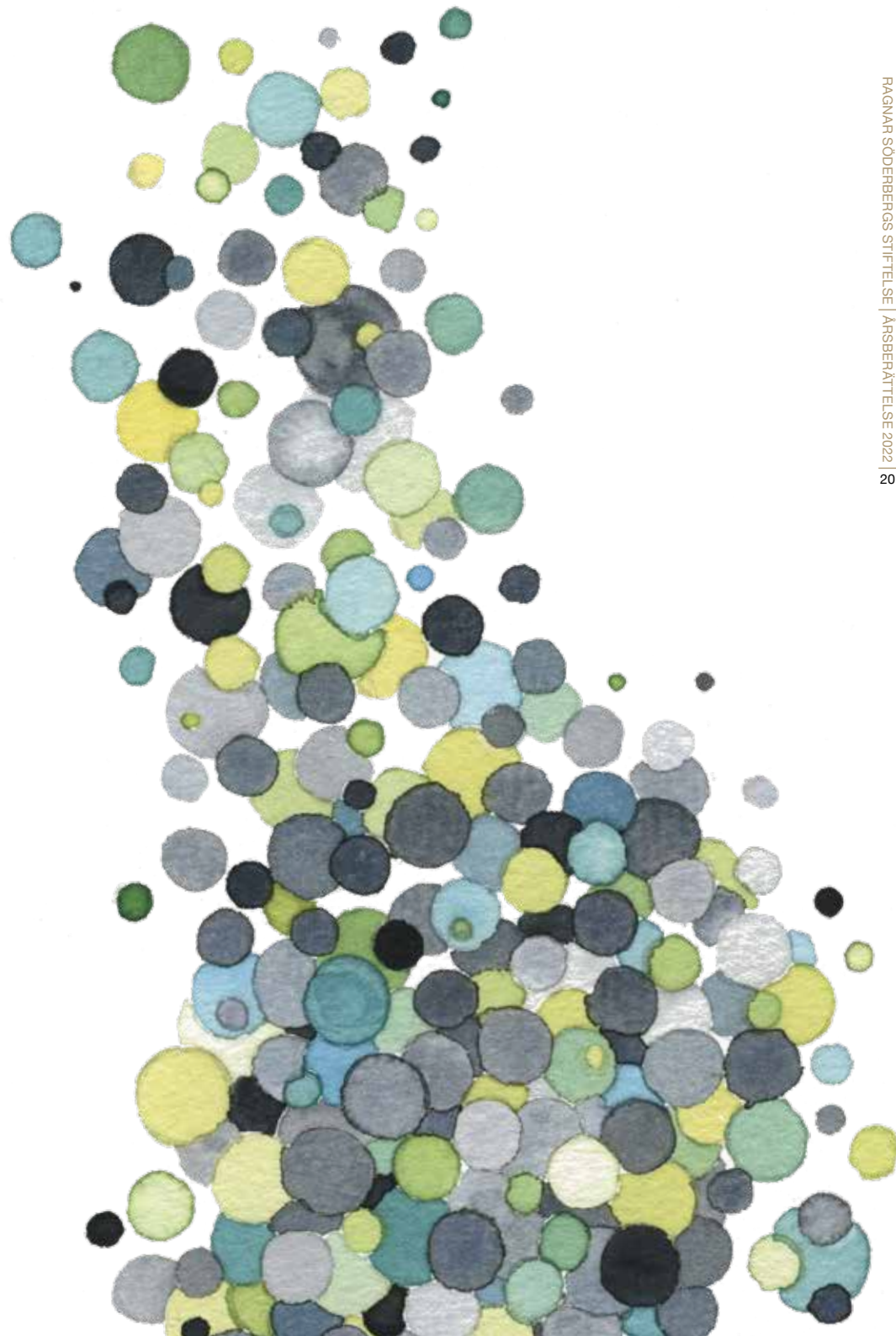
– Som det norska fallet visar kan en rättsprocess leda till att frågor lyfts och får publicitet. Processen kan få en kommunikativ eller rättspolitisk funktion. Enskilda och organisationer kan använda processen som en plattform för

att skapa debatt. Detta är en intressant utveckling som också kan ses som problematisk, anser Agnes. Vilka frågor får uppmärksamhet och vilka får det inte? Jag har ingen uppfattning om klimatprocesser är bra eller inte, men jag tänker att det är viktigt att domstolar förändras i takt med samhället. Tolkningen av processrättsliga och konstitutionella bestämmelser sker ju inte i ett vakuum, utan i förhållande till omständigheter som inträffar i verkligheten.

Vad innebär nya processer kring klimatförändringar?

– Man kan lite förenklat säga att miljöprocesser tidigare handlat mycket om lokal miljöpåverkan, säger Agnes. Därför utgår också reglerna från den typen av problematik. Klimatförändringarna saknar sådan tydlig lokal förankring utan handlar om den globala atmosfären. Det kan vara omöjligt att fastställa exempelvis hur mycket en enskild stat bidragit till klimatförändringarna, när i tiden de uppstod eller var. Processer om miljö och klimat utmanar därför rättsvetenskapen, domstolar och lagstiftare.

– Aurora-målet väcker frågor som: Hur kommer det sig att klimatprocesser inte förts i Sverige tidigare? Har vi en annan rättskultur? Kan bristande åtgärder för att hindra klimatförändringar vara en kränkning av mänskliga rättigheter? Kan en svensk domstol ålägga staten att skärpa lagstiftningen? Behövs nya regelverk? Vad kan göras inom ramen för befintliga regelverk? Jag vet inte, men det är det här som min forskning handlar om. Mina resultat kommer att presenteras, både på svenska och engelska, som artiklar, på konferenser, seminarier, sociala medier, avslutar Agnes.

RESULTATRÄKNING

Tkr	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Intäkter		
Utdelningar	32 794	26 839
Övriga rörelseintäkter	30	11
Summa intäkter	32 824	26 850
Kostnader		
Övriga externa kostnader	-3 510	-1 449
Personalkostnader	-2 224	-1 762
Övriga rörelsekostnader	-12	-828
Summa kostnader	-5 747	-4 038
Förvaltningsresultat	27 078	22 811
Finansiella poster		
Realisationsvinster	1 082	4 405
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	12	0
Summa finansiella poster	1 094	4 405
Resultat efter finansiella poster	28 172	27 216
Resultat före skatt	28 172	27 216
Årets resultat	28 172	27 216

VÄRDEPAPPER /ANTAL AKTIER

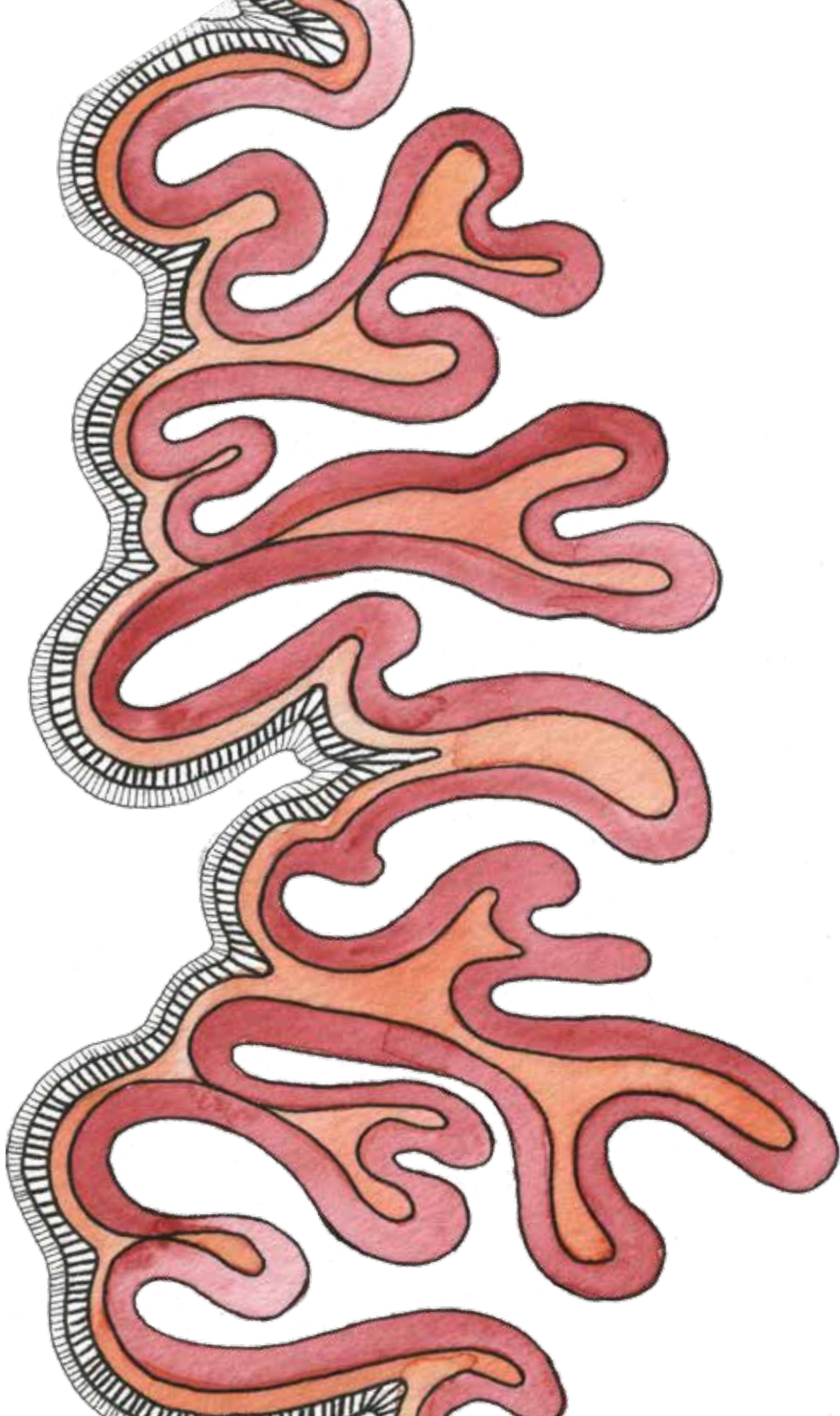
Ratos AB, A och B	27 328 329
Marknadsvärde 31 december 2022, tkr	1 197 904

BALANSRÄKNING /TILLGÅNGAR

Tkr	2022-12-31	2021-12-31
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		
Finansiella anläggningstillgångar		
Andra långfristiga värdepappersinnehav	520 772	521 715
Andra långfristiga fordringar	36	36
Summa finansiella anläggningstillgångar	520 808	521 751
Summa anläggningstillgångar	520 808	521 751
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		
Kortfristiga fordringar		
Övriga fordringar	172	129
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	159	43
Summa kortfristiga fordringar	331	172
Kassa och bank		
Kassa och bank	5 153	2 379
Summa kassa och bank	5 153	2 379
Summa omsättningstillgångar	5 484	2 551
Summa tillgångar	526 292	524 302

BALANSRÄKNING /EGET KAPITAL & SKULDER

Tkr	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
EGET KAPITAL		
Bundet eget kapital		
Bundet eget kapital vid årets början	354 097	354 097
Bundet eget kapital vid årets början	354 097	354 097
Fritt eget kapital		
Fritt eget kapital vid räkenskapsårets början	148 661	123 771
Lämnade och återförda bidrag	-16 778	-2 327
Årets resultat	28 172	27 216
Fritt eget kapital vid räkenskapsårets slut	160 055	148 660
Summa eget kapital	514 152	502 757
Långfristiga skulder		
Beviljade ej utbetalda anslag	4 160	5 600
Summa långfristiga skulder	4 160	5 600
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	136	0
Beviljade ej utbetalda anslag	7 327	15 644
Övriga skulder	54	76
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	463	225
Summa kortfristiga skulder	7 980	15 945
Summa eget kapital och skulder	526 292	524 302

STYRELSE & KANSLI

Foto: Slavash Pounouri

Styrelsen

Viktor Söderberg
Ledamot

Jenny Parnesten
Ordförande

Erik Stern
Ledamot

Karl Söderbaum
Vice ordförande

Alexandra Montgomery
Suppleant

Ann Stern
Suppleant

Markus Söderberg
Suppleant

Ragnar Söderberg
Suppleant

Kansli

Ragnar Söderbergs stiftelse

Organisationsnummer: 802008-1306

Besöksadress: Kungsgatan 29, 4 tr,
Stockholm

Postadress: Box 7079, 103 87 Stockholm

Webb: soderbergs.se

Allmänna frågor: kansli@soderbergs.se

Ragnar Söderberg utanför Ratos dåvarande huvudkotor med Stockholms ström i bakgrunden.

Foto: privat ägo

STIFTELSENS HISTORIA

DEN 5 MAJ 1960 grundade Ragnar Söderberg stiftelsen som bär hans namn genom en grunddonation på 20 000 stamaktier i Ratos, motsvarande ett värde på 6,5 miljoner, till stiftelsen. Med grundandet av stiftelsen ville han skapa en stabil ägarstruktur i familjeföretaget Ratos och bidra till angelägna samhällsnyttiga ändamål.

RAGNAR SÖDERBERG (1900–1974) var företagsledare i familjeföretagen Söderberg & Haak och Ratos samt hade en rad poster i bolagsstyrelser bland annat inom Wallenbergsfären. Han var också Norges generalkonsul i Stockholm, ledamot i UDs kommitté för antagning av attachéer och ordförande i Stockholms handelskammare.

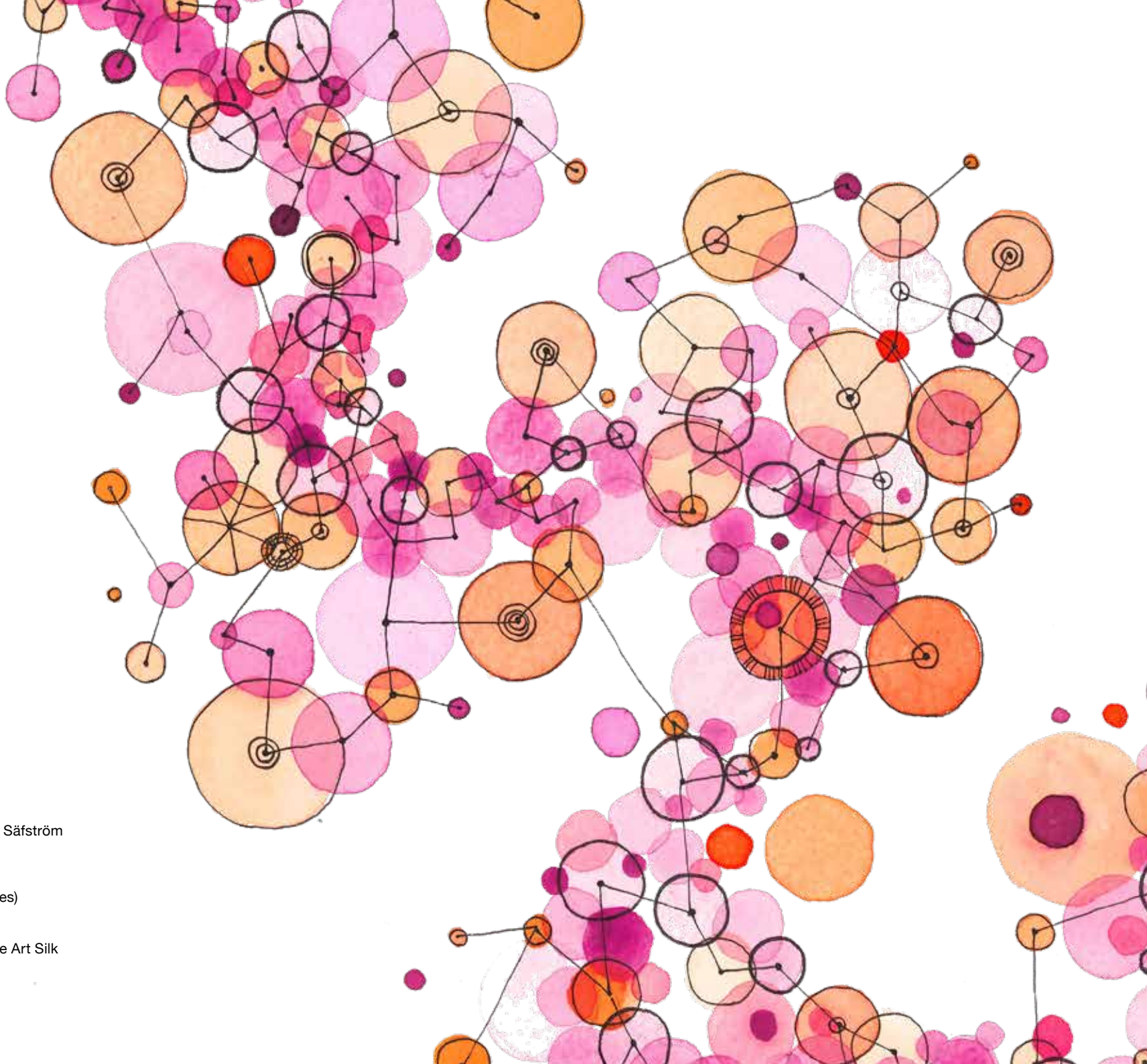
Ända sedan starten har familjens engagemang i stiftelsen varit starkt och styrelsen utgörs alltså av ättlingar till grundaren.

STIFTELSENS STADGAR säger att den ska främja ”vetenskaplig forskning och vetenskaplig

undervisnings- eller studieverksamhet av landsgagnelig innebörd, varvid företrädesvis de ekonomiska, medicinska och rättsvetenskapliga områdena skola komma i fråga”.

Detta har kommit till uttryck på olika sätt genom åren och även om forskningsanslag hela tiden varit huvudinriktningen, så har även vetenskapliga priser, donationsprofessurer och kulturaktiviteter finansierats. Sedan starten har vi delat ut över en miljard kronor till forskare och forskning i Sverige.

UNDER TIDEN som stiftelsen funnits har det forskningspolitiska landskapet genomgått stora förändringar. Även om donationen 1960 var stor och betydelsefull så var staten då den dominerande forskningsfinansiären. Idag är läget ett helt annat och externa finansiärer som företag och stiftelser har blivit allt viktigare för forskarna. Stiftelsen vill vara en betydelsefull aktör i detta landskap och arbetar aktivt för att identifiera var vi kan göra stor nytta för forskare och forskning i Sverige.

**Ragnar
Söderbergs**
STIFTELSE

Ragnar Söderbergs stiftelse
Årsberättelse 2022

Illustrationer: Josefina Söderberg och Maja Säfström

Form och text: Pluralis the Agency

Foto: Tobias Björkgren (om inget annat anges)

Tryck: Billes Tryckeri AB, 2023
Papper: 300 g Galerie Art Silk, 200 g Galerie Art Silk

© Ragnar Söderbergs stiftelse, 2023

Box 7079, 103 87 Stockholm
soderbergs.se